

Český červený kříž pomáhá 105 let

Letos slaví 105. výročí svého založení Český červený kříž (ČČK), který má u nás klíčovou roli v poskytování humanitární pomoci a při záchranných akcích.

■ Lenka Kopčáková

Česká organizace dobrovolných zdravotníků je součástí mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce.

Zajímavosti o vzniku Červeného kříže v českých zemích čerpáme na webu ČČK.

Československý červený kříž na pomoc válečným poškozcům byl u nás oficiálně založen v roce 1919, ale zdravotní dobrovolníci se v českých zemích činili již před 150 lety.

Historie Červeného kříže (ČK) v mezinárodním hledisku začala v roce 1863, kdy se Švýcarovi Henri Dunantovi podařilo prosadit organizaci pomáhající obětem válek, tehdy především raněným vojákům. Rok na to byla z iniciativy ČK přijata první z Ženevských úmluv, která uzákonila ochranu raněných i zdravotníků v dobách válek a vytvořila ČK mezinárodně-právní fundament.

První byli dobrovolní vlastenci

U nás se od roku 1868 činil Vlastenecký pomocný spolek Červeného kříže pro Království české a od roku 1870 pro Markrabství moravské. Obě organizace působily v rámci říšského svazu „předlitavských“ Červených křížů až do konce 1. sv. války.

V letech před válkou naši vlastenečtí dobrovolníci budovali zdravotnické školství, pomáhali při epidemiích cholery či povodních a organizovali charitativní pomoc sirotkům a vdovám.

Za 1. sv. války byl ČK nasazen jako pomocná zdravotnická služba armády. To obnášelo zajišťování přepravy raněných a rozvinutí a vybavení tzv. rezervních nemocnic. Dobrovolní zdravotníci tak dokázali pomoci statisícům raněným vojákům. Krom toho ČK poskytoval i humanitární pomoc civilistům.

Když válka skončila, v nové Československé republice logicky skončila rakouská Společnost ČK, spadající pod Nejvyšší protektorát rakouského císaře. Ale kvůli špatné poválečné situaci byla zdravotní a sociální pomoc velmi žádoucí.

Pouhá transformace stávajících struktur v nový Československý červený kříž však nepřipadala v úvahu. Ve vedoucích funkcích stála aristokracie, a to neodpovídalo republikánskému duchu.

Cílem byla samostatná národní společnost ČK nového suverénního státu.

Alice Masaryková přinesla pokrok

Sociální i hygienické poměry zejména ve východních částech ČSR vyžadovaly rychlou reakci. V Obecním domě v Praze od února 1919

ALICE MASARYKOVÁ, první předsedkyně ČČK

DOBOVÝ plakát o práci dobrovolných sester v 1. sv. válce

zasedali sociální pracovníci, zástupci armády i kulturního života. Se svými plány na založení Československého červeného kříže se velmi angažovala prezidentova dcera Alice Masaryková. Měla za sebou roky práce v sociální a zdravotní oblasti a také zkušenosti z Vlasteneckého pomocného spolku pro Království české. Působila i ve zdravotním výboru prozatímního československého parlamentu.

Posláním ČK viděla v prevenci a léčbě tuberkulózy, v boji proti hladu a podvýživě. Plánovala změny ve výchově ošetřovatelek, v provozování sociálních zařízení i stavby sanatorií pro chudé.

Návrhy z ustavující schůze Československého červeného kříže (ČČK), včetně návrhu zvolit PhDr. Alici Masarykovou předsedkyní, dostal na stůl prezident republiky T. G. Masaryk. Obojí potvrdil.

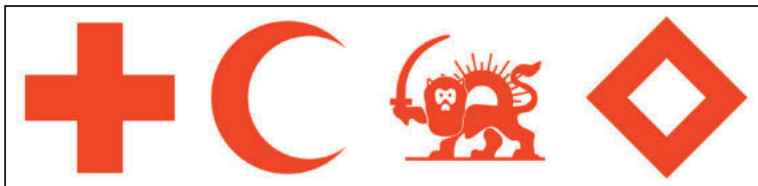
Všelidový spolek ČČK ihned převzal majetek a provozy od vlasteneckých pomocných spolků pro Království české i Moravu, stejně jako ošetřovatelské školy v Praze a v Brně. Řadoví členové bývalých spolků ve velké míře přecházeli do ČČK.

Ministerská rada dne 15. 7. 1919 uznala ČČK jako výlučnou pomocnou organizaci vojenské zdravotnické služby.

Dne 17. 11. 1919 Československá

VÁLEČNÁ výzva pro dobrovolné dárcce krve

ZNAK červeného kříže na bílém poli byl zaveden před 150 lety k ochraně raněných na bitevním poli a vojenských lékařů a sester, kteří o ně pečovali. Znaky s ním rovnocenné jsou: Červený půlměsíc, Červený lev a slunce a Červený krystal.

republika přistoupila k Ženevské úmluvě o zlepšení osudu raněných a nemocných v polních armádách z roku 1906.

Od 1. 12. 1919 se Československý červený kříž stal součástí Mezinárodního červeného kříže jako řádně uznaná národní společnost Červeného kříže ve smyslu Ženevské úmluvy. Alice Masaryková byla až do své rezignace v prosinci 1938 historicky první předsedkyní. V Lánech nechala pro ČČK postavit dům a podporovala velké množství sociálních projektů.

Založila Českou ošetřovatelskou školu v Praze. Její zásluhou přijely v roce 1920 do Prahy tři americké sestry, které pomáhaly škole dostat na vysokou odbornou úroveň. Tato škola byla po mnoho let zdrojem dobře vzdělaných diplomovaných sester.

Alice Masaryková také v roce 1919 založila první Vyšší sociální školu v ČSR, kde se připravovali sociální pracovníci pro práci v terénu a postupně ji absolvovala i řada diplomovaných sester. Ty pak začaly samostatně pracovat v lidových výchově, později kolem r. 1929 v ošetřovatelské a zdravotní službě v rodinách. Stály dobře připraveny v čele poraden a terénních služeb zřizovaných ČČK.

Hrdinové v protektorátu

Po německé okupaci a vytvoření Protektorátu Čechy a Morava byl ČČK 5. srpna 1940 rozpuštěn, veškerý majetek byl zabaven. Odhad materiálních škod je kolem 170 milionů předválečných korun.

Mnoho funkcionářů a členů ČČK bylo zatčeno, vězněno v koncentracích a řada z nich byla popravena. Ti ostatní se aktivně zapojili do odbojové činnosti, zachraňovali vězně z transportů a pochodů smrti, pomáhali v oblastech postižených bombardováním, při likvidaci epidemie skvrnitého tyfu v Terezíně, při Květnovém povstání v Praze i jinde.

Po 2. sv. válce pokračoval ČČK ve své práci v rámci rozvoje zdravotnického a sociálního sektoru v Československu

Po komunistickém převratu v roce 1948 a nevyjasněné smrti svého bratra Jana Masaryka odešla Alice do emigrace. Od roku 1950 žila v USA.

Alice Garrigue Masaryková zemřela ve svých 87 letech dne 29. 11. 1966 v Chicagu. Až v roce 1994 byla její urna z iniciativy ČČK převezena do vlasti a uložena do rodinného hrobu v Lánech.

Dnešní český červený kříž rozšířil svoji činnost na mnoho oblastí, včetně zdravotní péče, vzdělávání v oblasti první pomoci, sociální služby a humanitární pomoci v případě katastrof, válek či pandemií.

Je klíčovým partnerem státních a nevládních organizací při zvládnutí krizových situací. Jeho členové, dobrovolníci a zaměstnanci se aktivně podílejí na poskytování pomoci lidem v nouzi, ať už jde o zdravotní péči, psychosociální podporu či materiální pomoc.

Červený kříž tak máme v povědomí jako symbol solidarity, humanity a dobrovolnictví.